

Yhteenveto tilaisuudesta 12.2.2020 Ilmasto ja Metsänhoidon suositukset -aloitustilaisuus

20.3.2020

Sisällys

TAUSTA	2
1 AVAUS JA ALUSTUKSET	3
2 PANEELIKESKUSTELU	5
3 YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET	7
LIITTEET	9

Tausta

Metsänhoidon suositusten päivittäminen aloitettiin Tapion ja maa- ja metsätalousministeriön järjestämällä asiantuntijaseminaarilla 12.2.2020. Tieteiden talolla pidetty seminaari käynnisti metsänhoidon suositusten päivittämisen ilmastokestävän metsänhoidon mukaisiksi.

Tilaisuuden tavoitteena oli

- nostaa esiin kysymyksiä ja näkökulmia, joiden pohjalta suosituksia voidaan täsmentää ilmasto-kestävyyden näkökulmat – sopeutuminen ja vaikutukset – huomioiden.
- kartoittaa avainkysymyksiä, joita tulee käsitellä suositusten kehittämisen jatkotyössä.

Tässä raportissa on tiivis yhteenveto tilaisuudesta ja johtopäätökset suositusten jatkokehittämiseen.

Tilaisuuden esitykset verkossa:

<https://tapio.fi/tapahtumat/ilmasto-ja-metsanhoidon-suositukset-aloitustilaisuus/>

1 Avaus ja alustukset

Tilaisuus rakentui avauspuheenvuorosta, viidestä asiantuntija-alustuksesta sekä paneelikeskustelusta. Tilaisuuden ohjelma, liite 1.

1.1 Tilaisuuden avaus

Tilaisuuden avasi **Anne Ilola**, toimitusjohtaja, Tapio Oy. Hän kertoi Metsänhoidon suositusten päivittämisen keskeisistä tavoitteista. Käynnistynyt työ tähtää ilmastonäkökulman tuomiseen osaksi suosituksia ja metsänhoidon jokapäiväiseen työhön linkittyviä toimintamallien laadintaa.

Keskeiset nostot

- Ilmastokestävyys on teema, joka on tärkeä tuoda suosituksiin käytännönläheisesti ja tieteelliseen näyttöön perustuen. Laaja vuoropuhelu suosituksen laadinnassa on edellytys hyväksyttävyydelle.
- Metsänhoidon suositusten digitalisointi uudistaa suositusten käytäntöön vientiä.

1.2 Metsät ja ilmasto: Ilmastonmuutos ja metsät – yleisesti

Markku Kanninen (professori, Helsingin yliopisto) muistutti, että metsien roolia ilmastoasioissa tulisi tarkastella globaalisti huomattavasti laajemmin kuin pelkän hiilensidonnan kautta.

Keskeiset nostot

- Metsäkato, kaskeaminen ja metsäpalot globaalisti isoin ongelma maankäyttösektorilla.
- Tarvitaan ratkaisuja metsäkadon pysäyttämiseen ja uusien metsien perustamiseen tropiikissa
- Metsillä on iso rooli paitsi energiantuotannossa myös lääketieteessä, ruokaturvassa sekä puhtaan veden saannissa --> sosioekonominen näkökulma.
- Olennaista on ottaa huomioon metsien kytkennät yhteiskuntarakenteisiin ja sosioekonominen näkökulma (koskee erityisesti metsäkadon hallintaa kehittyvissä maissa)

1.3 Poliitiikka: Ilmastokestävä metsätalous maankäytön poliittisten tavoitteiden näkökulmasta

Marja Kokkonen (osastopäällikkö, maa- ja metsätalousministeriö) esitti kansalliset tavoitteita metsien hyödyntämiseen. Valtio haluaa lisätä metsien aktiivista käyttöä, vahvistaa puuston kokonaiskasvua ja hiilensidontaa sekä turvata monimuotoisuuden säilymistä.

Keskeiset nostot

- Metsät ja metsäsektori ovat Suomessa ratkaisujen tarjoaja, sillä metsät toimivat hiilinieluinä.
- Hallitusohjelmassa on useita teemoja liittyen aktiiviseen ja monipuoliseen metsänhoitoon
 - a. metsien lisäkasvu ja hiilen sidonnan lisääminen
 - b. monimuotoisuuden edistäminen
 - c. tiedon kulku – digitalisaatio, hallinta

- Menestystekijöitä: terveet, kasvavat ja monimuotoiset metsät sekä fossiilisten raaka-aineiden korvaaminen

1.4 Tutkimus: Ilmastokestävyys osana kokonaiskestävyyttä

Antti Asikainen (tutkimusylivohtaja, Luonnonvarakeskus) muistutti ilmaston muuttumisen merkittävästä vaikutuksista puiden kasvuolosuhteisiin ja tuhojen esiintymiseen.

Keskeiset nostot

- Ilmastokestävyys on osa kokonaiskestävyyttä.
- Ilmaston kannalta jatkuva kasvatus on enemmän uhka kuin mahdollisuus – puuta tulee jatkuvalla kasvatuksella vähemmän ja kuusettuminen on riski tuhojen kannalta.
- Mitä isommat riskit, sitä pienemmät kiertajat
- Tarvitaan teknologista kehitystä (hakkuiden toteutus, metsänhoidon kustannustehokkuus)

1.5 Tuotteet: Puutuotteet – substituution kokonaiskuva

Ali Harlin (tutkimusprofessori, Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy) kertoi puun olevan monipuolinen raaka-aine monille (uusillekin) tuotteille, ja sillä voitaisiin korvata vielä nykyistä enemmän fossiilisten raaka-aineiden käyttöä.

Keskeiset nostot

- (Metsä) resurssien ylikulutus ja säilöminen ovat molemmat epätehokkaita pitkällä ajalla.
- Uusiutuvien luonnonvarojen kestävä käyttö ja kierrätys ratkaisuna. Materiaalin näkökulmasta puun käyttö on ehdottomasti ilmastoteko.
- Puulla on lisääntyviä käyttömahdollisuuksia.
- Sellu vähentää uusitumattomien luonnonvarojen käyttöä.

1.6 Ympäristö: Ilmastoviisasta metsätaloutta – luontonäkökulma

Harri Hölttä (liittohallituksen puheenjohtaja, Suomen luonnonsuojeluliitto) edellytti metsäsektorilta selkeää ajattelutavan muutosta. Luutuneita metsäkäytön käsityksiä on tarve ravistella. Metsänomistajille tulee tarjota parempaa ymmärrystä metsän käytön ilmastovaikutuksista.

Keskeiset nostot:

- Keskeistä on luopua fossiilista raaka-aineista. Pohjoismaiden metsien hiilinielut ovat sen rinnalla pienempi asia (viittasi tässä Petteri Taalakseen 13.1.2010, IL).
- Olennaista on myös kasvattaa metsien ja puutuotteiden hiilivarastoa. Suot ja pohjoisen vanhat metsät syytä jättää rauhaan.
- Hakkuiden lisääminen on haitallista ilmastolle lyhyellä aikavälillä, jos puusta tehdään nykyisen kaltaisia tuotteita.

2 Paneelikeskustelu

Paneelikeskustelussa olivat mukana

- **Liisa Rohweder**, WWF Suomen pääsihteeri, WWF
- **Matti Mäkelä**, kotimaan metsäasioiden päällikkö, Metsäteollisuus ry
- **Mikko Tirola**, MTK:n metsävaltuuskunnan puheenjohtaja, MTK
- **Olli Äijälä**, liiketoimintajohtaja, Tapio Oy
- **Tatu Torniainen**, neuvotteleva virkamies, maa- ja metsätalousministeriö

Panelistien puheenvuoroissa useimmin toistuvia teemoja olivat erilaisiin riskeihin ja tuhoihin varautuminen, puusta valmistettavat uudet tuotteet ja niiden kehitystyö, metsänhoidon suositusten digitalisointi sekä ilmastoviisas metsänhoito.

2.1 Näkemyksiä Metsänhoidon suositusten viestistä metsänomistajalle ilmastokestävyydestä

Panelistien yhteinen näkemys oli, että suositusten tulee tarjota ilmastokestävyyttä eri tavoin painotavia vaihtoehtoja metsänomistajien sovellettavaksi. Yleisökommentissa korostettiin, että suosituksia ei pidä päivittää vain ilmastokestävyys edellä ja unohtaa kaikki muu suosituksissa jo oleva sisältö.

Metsänkäytössä on myös tärkeää, että valitaan kohdekohtaisesti toimenpiteet. Metsänomistaja voi tehdä päätöksiä eri perustein eri metsissään tai eri kohteissa, esim. painottaa hiilensidontaan.

Tatu Torniainen:

“Yksi keskeinen teema on **monitavoitteisuus**. Valintakysymyksiä ovat esimerkiksi panostaminen **suojeluun, talouteen, hiilensidontaan** tai **virkestyskäyttöön**. Mutta se ei ole valinta, miten sopeutetaan metsä nopeasti muuttuviin olosuhteisiin. **”Tunne metsäsi”** on tästä syystä mielestäni tärkeä huomio metsänomistajille”.

Liisa Rohweder

Hänen mukaansa tällä hetkellä tärkeintä olisi **kasvattaa hiilinieluja**. “Metsänhoidon suosituksissa tulee kertoa erilaisista tavoitteista ja tarjota konkreettiset tavat niiden saavuttamiseksi. Metsänomistaja voi olla myös ilmastosankari.”

Mikko Tirola

“**Kasvupaikan mukainen metsänhoito on tärkeää**. Hyvin kasvava metsä myös sitoo hyvin hiiltä. Riskienhallinnan näkökulmasta on hyvä huomioida puulajien vaihtelu”.

Matti Mäkelä

”Suositusten päivittämisessä pitäisi laajentaa **näkökulmaa** myös **turvemaihin** ja puusta valmistettaviin **tuotteisiin**.”

Olli Äijälä

“Omistajan mahdollisuus vaikuttaa metsänsä käyttöön tulee säilyttää, mutta suosituksiin pitää tuoda mukaan myös **sopeutumisen** ja **hillinnän** näkökulmia. Metsänhoidon suositusten digitalisointi mahdollistaa jatkossa tiedon saamisen entistä helpommin”. Ruotsissa panostetaan kasvunlisäykseen (esim. jalostus, lannoitus yms.). Suomessa voidaan ottaa oppia, miten Ruotsissa neuvotaan metsänomistajia ilmastoasioissa.

2.2 Jatkokeskustelun teemoja

Esillä olleita avainkysymyksiä ja näkökulmia.

Mitkä ovat hiilensidonnann aikaperspektiivit (“lyhyt ja pitkä aikaväli”)

- Merkittävä jakava kysymys on se, painotetaanko metsien hiilensidonnassa lyhyttä vai pitkää aikaväliä ja mitä näillä aikaväleillä käytännössä tarkoitetaan.
 - o jos painotetaan lyhyttä (<15 v?) aikaväliä, tulisi hakkuita rajoittaa
 - o kiertoajan pidentäminen ja hakkuiden rajoittaminen lisäävät kuitenkin tuhoriskiä
- Näkemyseroa on siinä, kuinka vanhaksi metsää voidaan kasvattaa ennen kuin se on vaarassa muuttua hiilen lähteeksi. Termi ”vanha metsä” tulkitaan eri tavoin (metsätaloudellinen ikä / biologinen ikä).

Kuinka paljon ja millaista puuta tarvitaan fossiilisten korvaamiseen?

- Fossiilisista luopuminen on tavoite, joka ei jaa mielipiteitä.
- Järeät puut tarjoavat raaka-ainetta pitkäikäisiin puutuotteisiin. Jatkuva kasvatusta ei ole ensisijainen ratkaisu järeän puun tuottamiseen.
- Substituutiovaikutus on tehokkainta (korvaussuhde) rakentamisessa ja joissain uusissa tuotteissa.

Mitkä ovat keskeisiä uhkatekijöitä ilmastokestävyyden näkökulmasta?

- **Tuhoariskin** lisääntyminen korostui eri puheenvuoroissa. Lääkkeenä mm. metsien monipuolinen käyttö ja sekametsien kasvatusta. Suomessa metsäpalot ovat hallinnassa.
- **Sorkkaeläimien** aiheuttamat tuhot ovat uhka sekametsien ja männiköiden kasvatukselle (puulajirakenteen monipuolistaminen / kuusettumisen ehkäisy). Mitkä ovat metsänhoidon suositusten mahdollisuudet vastata tähän kysymykseen? Hirviteemasta on Lukessa tekeillä uusi kokonais selvitys.
- Eräänlainen uhkakuvat metsänomistajille on **EU:n kv. politiikka**, joka voi tuoda Suomelle yllättäviä rajoituksia metsien käyttöön.

Miten ristiriitaisia tavoitteita arvioidaan?

- Osa kommentoijista oli sitä mieltä, että ilmastokestävyyttä tukevat toimet kulkevat käsikädessä monimuotoisuutta tukevien toimien kanssa
- Osa taas näkee niin, että ilmasto- ja monimuotoisuustavoitteet ovat osin ristiriidassa.
- Tärkeää on kuvata suosituksissa sekä yhteis- että ristikkäisvaikutuksia.

3 Yhteenveto ja johtopäätökset tilaisuudesta

3.1 Kokonaiskuva ilmastokestävästi metsätaloudesta

Iso kuva

Ilmastonmuutoksen hillinnässä globaalisti merkittävin tavoite on päästöjen vähentäminen fossiilisista luopumalla tai korvaaminen ne uusiutuvilla luonnonvaroilla. Metsän hiilinielujen ja varastojen kasvataminen on osa ratkaisua, mutta kertaluokkaa pienempi kuin päästöjen vähentäminen. Kasvavan hiilivaraston kartuttaminen on mahdollista vain tiettyyn rajaan asti, ja fossiilisten raaka-aineiden korvaamisessa puuperäisillä tuotteilla on lopulta suurempi merkitys.

Metsien hiilinielukysymyksessä trooppinen metsäkato on suurempi haaste kuin pohjoisen havumetsävyöhykkeen metsänhoito.

Suomessa isoja kysymyksiä ovat metsien hakkuutasot, lisäkasvuun tähtäävät toimet, metsien terveys-tila muuttuvassa ilmastossa ja monimuotoisuuden turvaaminen. Tärkeä kysymys on, minkälaisia tuotteita puusta voidaan jalostaa ja mikä on niiden substituutiovaikutus (korvaussuhde) tulevaisuudessa. Puuraaka-aineen kilpailukyky voi heiketä betonin ja teräksen uusien innovaatioiden myötä.

Ilmastokestävyys nähdään osana kokonaiskestävyyttä. Siihen sisältyy sekä ilmastonmuutoksen hillintä että siihen sopeutuminen.

Lähtökohta vaikuttaa

Näkemyksissä on tunnistettavissa ilmastokestäväälle metsänhoidolle ainakin kaksi erilaista strategiaa, jotka vaikuttavat metsänkäytön valintoihin. Strategioilla on erilainen vaikutus metsien hiilitaseeseen, ja puuston kasvuun eri aikaperspektiiveillä, mutta myös kestävyiden muihin osa-alueisiin.

1. Hiilivaraston kasvattaminen hakkuita hillitsemällä

- + Metsien hiilitase kasvaa lyhyellä aikavälillä, millä on nopeat ilmastovaikutukset
- + Metsien kokonaispuuston määrä, järeys ja keski-ikä kasvavat lyhyellä aikavälillä
- Metsien kasvu ja hiilensidonta heikkenee pidemmällä aikavälillä ja tuhoriski kasvaa
- Puuntarjonta vähenee

2. Aktiivinen puuntuotanto, hiilensidonnan (puuston kasvu) vahvistaminen ja fossiilisten korvaaminen

- + Enemmän puuraaka-ainetta korvaamaan fossiilia raaka-aineita (substituutiovaikutus)
- + Mahdollisuus kasvattaa metsien kokonaiskasvua ja tuhonkestävyyttä (jalostuksella) pitkällä aikavälillä
- Metsien hiilinielu ei kasva merkittävästi lyhyellä aikavälillä
- Puuntuotannon lisäys voi olla ristiriidassa monimuotoisuuden ylläpidon kanssa

Henkilön rooli (asiantuntija, tutkija, metsänomistaja) ja muut lähtökohdat (arvostukset) vaikuttavat keskeisesti siihen, miten ilmastokestävää metsätaloutta tulkitaan ja mitä metsien käytöstä ylipäätään ajatellaan.

3.2 Avainkohtia metsänhoidon suositusten jatkokehitykseen

Metsänhoidon suositusten laadinnan periaatteet uudistetaan syksyllä 2020. Niissä tulee ottaa kantaa ainakin seuraaviin yleisiin kysymyksiin.

- Millä tavoin ilmastokestävä metsänhoito (hillintä, sopeutuminen) tuodaan esille kokonaiskestävää metsätaloutta?
- Mikä tai mitkä ilmastonmuutoksen skenaariot valitaan suositusten laadinnan lähtöoletuksiksi? Onko 1,5 asteen enää ollenkaan realistinen?
- Minkälaisia polkuja metsänomistajille luodaan ilmastonmuutoksen hillinnän toteutukseen?
- Mitkä ovat keskeiset toimet, joilla vahvistetaan metsien hiilivarastoa ja hiilinielua (puuston kasvua), mutta jotka eivät ole erityisessä ristiriidassa muiden kestävyystavoitteiden kanssa?
- Mikä on viljelymetsätalouden ja luontaiseen uudistamiseen perustuvan metsänkasvatuksen rooli ilmastokestävyyden näkökulmasta?
- Millaisten kohteiden säästämällä tai erityiskäsittelyllä saavutetaan parhaat ilmasto- ja monimuotoisuushyödyt?
- Millaista metsän kasvatustrategiaa suositellaan ensisijaisesti suometsille?
- Mitkä ovat ilmastonmuutoksen aiheuttamat keskeiset uhkat ja mahdollisuudet metsätalouden harjoittamiseen?
- Millä tavoin suosituksissa tulee tuoda esille maantieteelliset eroavaisuudet ilmastossa ja sen muuttumisessa (Pohjois- ja Etelä-Suomi)?

Tilaisuuden 12.2. antaman kuvan perusteella olennaista on selvittää metsänomistajalle mm.

1. miten ilmastokestävää metsätaloutta voi harjoittaa ja
2. miten sitä voi erityisesti painottaa (lyhyellä/pitkällä aikavälillä) ja
3. mitä se merkitsee muiden metsätalouden tavoitteiden kannalta (ristikkäisvaikutukset)
4. miten pienennetään ilmastonmuutoksesta aiheutuvia riskejä.
5. Mitkä ovat eri metsänkasvatustrategioiden ilmastovaikutukset (sekä kankailla että soilla)
 - i. tasaikäinen kasvatus / jatkuva kasvatus

Metsänhoidon suositusten jatkotyössä tullaan vuonna 2020 toteuttamaan ilmastokestävyyteen liittyviä tutkija- ja asiantuntijatyöpajoja. Näkemyksiä suositusten kehittämisestä kerätään myös alueellisten keskustelutilaisuuksien avulla. Näissä tilaisuuksissa tullaan hyödyntämään em. kysymyksiä.

Liitteet

Liite 1 – Tilaisuuden ohjelma

Ilmasto ja Metsänhoidon suositukset – aloitustilaisuus 12.2.2020	
Paikka: Helsinki, Tieteiden talo, sali 104, Kirkkokatu 6	
Ohjelma	
8.00 - 8.30	Kahvitarjoilu
8.30	Avaus <i>Anne Ilola, toimitusjohtaja, Tapio Oy</i>
8.40	Metsät ja ilmasto <ul style="list-style-type: none">- Ilmastonmuutos ja metsät – yleisesti <i>Markku Kanninen, professori, Helsingin yliopisto</i> Politiikka <ul style="list-style-type: none">- Ilmastokestävä metsätalous maankäytön poliittisten tavoitteiden näkökulmasta <i>Marja Kokkonen, osastopäällikkö, maa- ja metsätalousministeriö</i> Tutkimus <ul style="list-style-type: none">- Ilmastokestävyys osana kokonaiskestävyyttä <i>Antti Asikainen, tutkimusylivohtaja, Luonnonvarakeskus</i> Tauko (n. 10 min) Tuotteet <ul style="list-style-type: none">- Puutuotteet – substituution kokonaiskuva <i>Ali Harlin, tutkimusprofessori, Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy</i> Ympäristö <ul style="list-style-type: none">- Ilmastoviisasta metsätaloutta – luontonäkökulma <i>Harri Hölttä, liittohallituksen puheenjohtaja, Suomen luonnonsuojeluliitto</i>
n. 11.30	Paneelikeskustelu <i>Liisa Rohweder, WWF Suomen pääsihteeri, WWF</i> <i>Matti Mäkelä, kotimaan metsäasioiden päällikkö, Metsäteollisuus ry</i> <i>Mikko Tiirola, MTK:n metsävaltuuskunnan puheenjohtaja, MTK</i> <i>Olli Äijälä, liiketoimintajohtaja, Tapio Oy</i> <i>Tatu Tornainen, neuvotteleva virkamies, maa- ja metsätalousministeriö</i>
12.30	Loppukeskustelu ja yhteenvedo Tilaisuus päättyy

Liite 2 – Verkkolinkit artikkeleihin ja esitysaineistoihin

- Tilaisuuden 12.2. esitysaineistot kootusti
<https://tapio.fi/tapahtumat/ilmasto-ja-metsanhoidon-suositukset-aloitustilaisuus/>
- Tapio tuottama verkkoartikkeli:
Ratkaisuja ilmastoviisaalle metsänomistajalle
<https://tapio.fi/artikkelit/ratkaisuja-ilmastoviisaalle-metsanomistajalle/>
- Maaseudun tulevaisuuden tuottama verkkoartikkeli:
Metsänhoidon suositukset päivitetään ilmastokestäviksi
<https://www.maaseuduntulevaisuus.fi/metsa/artikkeli-1.999369>
- Etämetsänomistaja -lehden artikkeli:
Miten ilmastoasioiden tulisi näkyä metsänhoidon suosituksissa (s. 18)
<https://view.24mags.com/savionkirjapaino/et%C3%A4mets%C3%A4nomistaja-12020?fbclid=IwAR0q3OC-zebKLAeQTIBLtQ7hKEze5g-DMZ8jNec2DzyHKHLvtBuXrnE0Rcc#/page=18>